

Ábhar:

**BIA SLÁINTIÚIL LE HAGHAIDH TORTHAÍ SLÁINTIÚLA
BEARTAS BIA I SCOILEANNA**

**Uimhir an Chiorcláin:
2013/21**

**Dáta Eisiúna:
23 Meán Fómhair 2013**

Spriocléitheoirí:

- Boird Gobharnóirí agus Príomhoidí i ngach scoil dheontaschúnta;
- Boird Oideachais agus Leabharlann;
- Comhairle na Scoileanna Caitliceacha faoi Chothabháil;
- Comhairle Thuaisceart Éireann um Oideachas Comhtháite;
- Comhairle na Gaelscolaíochta.

**Feasacht Gobharnóirí:
Riachtanach**

Achoimre:

Cuireann an Ciorclán seo eolas ar fáil do scoileanna faoin Bheartas Bia i Scoileanna atá á thabhairt isteach ag RO agus RSSSSP.

Stádas an Ábhair:
Le haghaidh faisnéise agus gníomhú scoileanna

Cáipéisí Gaolmhara:
Níl bainteach

Cáipéisí Dímholta:
Ní hann dóibh

Dáta Éaga:
Níl bainteach

Fiosrúcháin:

Ba chóir aon fhiosrúchán faoina bhfuil sa Chiorclán seo a sheoladh chuig:

An tUasal S Gunning
An Fhoireann Rannpháirtíochta agus Tuismitheoireachta
An Roinn Oideachais
Teach Ráth Giall
43 Bóthar Bhaile Aodha
Ráth Giall
BEANNCHAR
BT19 7PR

**Láithreán Gréasáin na
RO:**

<http://www.deni.gov.uk>

Guthán: 028 9127 9442
Facs: 028 9127 9100
Ríomhphost:
sam.gunning@deni.gov.uk

BIA SLÁINTIÚIL LE HAGHAIDH TORTHAÍ SLÁINTIÚLA BEARTAS BIA I SCOILEANNA

1. RÉAMHRÁ

- 1.1 Cuireann an Ciorclán seo eolas ar fáil do scoileanna faoi thabhairt isteach chomhbheartas na Roinne Oideachais (RO) agus na Roinne Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteachta Poiblí (RSSSSP) maidir le Bia i Scoileanna atá ar fáil anois ar láithreán Gréasáin RO ag:

www.deni.gov.uk/food-in-schools-policy.htm

Tá leagan “soléite” den bheartas ar fáil ar an láithreán Gréasáin do dhaltáí agus do thuismitheoirí fosta.

- 1.2 Cuireann an cháipéis in iúl beartas na Roinne i dtaca le gach cineál bia i scoileanna, an tacaíocht atá ar fáil, ról, freagrachtaí agus cistiú. **Baineann an beartas seo le gach scoil dheontaschúnta agus tagann sé in éifeacht ón 24 Meán Fómhair 2013.**

2. CÚLRA

- 2.1 Is feasach go forleathan gur ríthábhachtach réim shláintiúil, chothrom bia d’fhás agus d’fhorbairt pháistí agus dá sláinte agus dá leas san fhadtréimhse. Tá a fhios againn fosta go bhfuil caidreamh a bhfuil bunús maith leis idir drochshláinte, cothú agus gnóthachtáil íseal oideachais. Tá sé seo thar a bheith tábhachtach sna luathbhlianta nuair a fhorbraíonn daoine nósanna a mhairfidh ar feadh an tsaoil ach fosta le linn bhlianta an déagóra agus muid ag tabhairt oideachais do dhaoine a bheidh ina dtuismitheoirí amach anseo.
- 2.2 Tá a fhios againn fosta go dtig leis an timpeallacht scoile dul i bhfeidhm go mór ar iompraíochtaí sláinte na leanaí agus na ndaoine óga agus, go háirithe, a roghanna bia. Tá níos mó ná 325,000¹ leanbh agus duine óg cláraithe ag scoileanna anseo faoi láthair. Faigheann siad suas le 6 huaire oideachais in aghaidh an lae, 190 lá in aghaidh na bliana. Imríonn scoileanna ról tábhachtach mar sin sa mhéid is go dtugann siad oideachas do leanaí agus do dhaoine óga faoin tábhacht a bhaineann le haiste chothromaithe bia agus stíl shláintiúil mhaireachtála, ag soláthar roghanna sláintiúla agus cothaitheacha bia agus ag tabhairt teachtaireachtaí sláinte ar bhonn leanúnach.
- 2.3 Mar sin de, tá an Roinn Oideachas (RO) agus an Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteachta Poiblí (RSSSSP) ag obair le scoileanna, le príomheagraíochtaí comhpháirtíochta agus le gníomhaireachtaí le blianta beaga anuas le caighdeán cothaithe an bhia a chuirtear ar fáil i scoileanna a fheabhsú agus le leanaí agus daoine óga a spreagadh agus tacú leo roghanna sláintiúla a dhéanamh i dtaca le bia de.

---

¹ Daonáireamh Scoileanna 2012

2.4 Sa bhliain 2009, dhréachtaigh na Ranna Beartas Uileghabhálach Bia i Scoileanna, rud a mhol ‘cur chuige sa scoil uile’ do gach bia a chuirtear ar fáil i scoil, ag cur bia sláintiúil chun cinn i measc leanaí agus daoine óga ar scoil agus ag forbairt scileanna agus eolais le bia sláintiúil a spreagadh agus tacú leis taobh amuigh de scoil. Bhí an dréachtbheartas faoi réir comhairliúchán poiblí trí mhí. Bhí freagairt mhaith ar an chomhairliúchán agus léirigh réimse leathan páirtithe leasmhara tacaíocht láidir don dréachtbheartas. Athdhréachtaíodh an beartas le cur san áireamh barúlacha agus ábhair imní a ardaíodh le linn an chomhairliúcháin agus cúinsí reatha eacnamaíochta. **Is é an cháipéis atá foilsithe ar láithreán Gréasáin RO an Beartas athdhréachtaithe agus comhaontaithe Bia i Scoileanna.**

2.5 Aithníonn na Ranna fad is go bhfuil an príomhról ag scoileanna sa Bheartas Bia i Scoileanna, tá sé sin laistigh den chomhthéacs seo a leanas:

- Is iad na tuismitheoirí agus na daoine a bhfuil freagracht tuismitheoirí acu, na daoine is mó a théann i bhfeidhm ar nósanna itheacháin a gcuid leanaí agus is iad sin na daoine a bhfuil an phríomhfhreagracht acu as na nósanna sin.
- Tá sé de cheart ag leanaí, agus daoine óga go háirithe, roghanna eolasacha a dhéanamh i dtaca leis an bhia a itheann siad.
- Bíonn impleachtaí ag an bhia a itheann roinnt mhaith leanaí os cionn a luach cothaithe. D’fhéadfadh sé sin bheith amhlaidh de bharr míchumais, riochtaí sláinte nó ailléirgí nó de bharr cúiseanna reiligiúnacha agus cultúrtha.
- Ní thig leis an Bheartas Bia i Scoileanna bheith éifeachtach i ndáiríre ach amháin laistigh de chomhthéacs scoile a thugann aghaidh ar fhorbairt phearsanta agus folláine mothúchán agus beidh sé níos éifeachtaí má cheanglaítear é go dlúth le corpoideachas agus le gníomhaíocht choirp i scoileanna.

2.6 Mar sin de, tá an Beartas Bia i Scoileanna ina bheartas uileghabhálach a mholann ‘cur chuige sa scoil uile’ do gach bia a chuirtear ar fáil agus a itear i scoileanna agus a fhorbraíonn eolas agus scileanna i dtaca le bia sláintiúil agus stíl shláintiúil mhaireachtála.

3. BEARTAS BIA I SCOILEANNA – ACHOIMRE ARDLEIBHÉIL

3.1 Ta eilimintí ag an bheartas atá éigeantach do gach scoil ar nós na gCaighdeán Cothaithe do Lónta Scoile agus eilimintí atá molta go láidir ach faoi na scoileanna atá sé sa deireadh cinneadh a dhéanamh mar gheall orthu ina gcomhthéacs áitiúil, i gcomhairle le daltaí, le tuismitheoirí agus le daoine eile.

3.2 Mar aon leis sin, tá an Roinn Oideachais ag obair i dtreo leasaithe ar reachtaíocht reatha lena chinntiú go bhfuil na Caighdeáin Chothaithe i leith Bianna agus Deochanna Eile i Scoileanna éigeantach i ngach scoil dheontaschúnta. Idir an dá linn moltar gur chóir do gach scoil dheontaschúnta iarracht a dhéanamh cloí leis na Caighdeáin Chothaithe i léith Bianna agus

Deochanna Eile i Scoileanna ar aon dul leis an “chur chuige sa scoil uile” a mholtar tríd an bheartas seo.

3.3 Deir an beartas go **gcaithfidh** scoileanna deontaschúnta:

- Glacadh le cur chuige sa scoil uile maidir le bia agus cothú.
- Cloí go hiomlán leis na Caighdeáin Chothaithe do Lóna Scoile agus na Caighdeáin Chothaithe i leith Bianna agus Deochanna Eile i Scoileanna².
- A chinntiú go bhfuil teacht éasca ag daltaí ar uisce úr óil, saor in aisce.
- Am a chur ar leataobh le haghaidh oideachais sa churaclam i dtaca le cothú agus itheachán sláintiúil ón bhonnchéim go dtí eochairchéim 4 (.i. le linn oideachas éigeantach).
- Oideachas maidir le hEacnamaíocht Bhaile a chur ar fáil do gach dalta ag eochairchéim 3 (.i. i mblianta iar-bhunscoile 8–10) mar aon le deiseanna chun bealaí a fhiosrú a chuideoidh leo aiste bia níos sláintiúla a fhorbairt agus scoileanna praiticiúla a fhorbairt le bia a úsáid go sábháilte, go sláinteach agus go cruthaitheach.

3.4 Faoi na scoileanna iad féin atá sé cinntí a dhéanamh i dtaca leis na nithe seo a leanas:

- Daltaí ag tabhairt bia istach sa scoil.
- Bainistíocht ar am lóin.
- Fógraíocht agus urraíocht srl.

Mar sin féin, ba chóir do scoileanna aird mar is cuí a thabhairt ar an treoir a d’eisigh an Roinn. Tá sraith leabhrán praiticiúil treorach le fáil in ‘Bia scoile: an treoir riachtanach’. Tá sé mar aidhm ag na leabhráin seo cuidiú le scoileanna feabhas a chur ar chothú na ndaltaí agus nósanna itheacháin agus óil níos sláintiúla a chur i bhfeidhm. Tá sí ar fáil ar:

www.publichealth.hscni.net/publications/school-food-essential-guide

3.5 Ba chóir do scoileanna a chinntiú go ndéantar naisc éifeachtacha idir teagasc ar chothú agus ar chúrsaí sláinte agus teagasc maidir le corpoideachas, agus le deiseanna eile a chuireann siad ar fáil do dhaoine óga a bheith páirteach i spórt agus i ngníomhaíocht choirp. Ceadaíonn an curaclam scoile foghlaim cheangailte.

3.6 Moltar do scoileanna tacaíocht a fháil ó chomhpháirtithe sláinte agus ó eagraíochtaí deonacha a bhfuil réimse clár oideachais forbartha acu ar chothú agus ar itheachán sláintiúil. Tá liosta acmhainní agus sonraí teagmhála úsáideacha le fáil in larscríbhinn 5 agus 6 den bheartas.

---

² De bharr go bhfuil bearna ann i reachtaíocht reatha níl Caighdeáin Chothaithe i leith Bianna agus Deochanna Eile i Scoileanna éigeantach faoi láthair san earnáil rialaithe agus san earnáil faoi chothabháil, áit a gcuireann an scoil bia ar fáil (seachas Bord Oideachais agus Leabharlann) trí shiopaí sólaistí, meaisíní díola srl. Tarraingeoidh an Roinn Oideachais leasú ar reachtaíocht reatha anuas le haghaidh a thabhairt ar an bhearna seo agus lena chinntiú go mbaineann na Caighdeáin Chothaithe i leith Bianna agus Deochanna Eile i Scoileanna go cothrom le gach bia a chuireann scoileanna deontaschúnta ar fáil i dtimpeallacht scoile.

4. **CREAT TACAÍOCHTA**

- 4.1 Cuireann na Ranna creat tacaíochta ar fáil le maoirseacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an bheartais. Tá an Fóram maidir le Bia i Scoileanna i gceannas air seo agus tugann Comhordaitheoir réigiúnach Bia i Scoileanna (PHA) tacaíocht dó.
- 4.2 Tá an príomhfhreagracht ar an RO maidir le monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an bheartais seo.

Anne L. Hill

ANNE TOHILL

Ceannasaí ar an Fhoireann um Rannpháirtíocht agus Thuistiú